

Бідняк Ганна Сергіївна
старший викладач
кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Плахотній Вячеслав Миколайович
заступник начальника ВКЗ СУ ГУНП
в Дніпропетровській області
підполковник поліції

ЩОДО ПРАВОВИХ ПІДСТАВ ДАКТИЛОСКОПЮВАННЯ ЖИВИХ ОСІБ

Висновки судових експертиз, перевірка особи за різноманітними обліками мають велике значення для встановлення обставин вчинення злочину, доведення вини особи або її відсутності. Відповідно кожна зі сторін кримінального провадження намагається використати результати експертного дослідження на свою користь, звертаючи прискіпливу увагу не тільки на висновок експерта, а й на дотримання процесуального порядку виявлення та надходження об'єктів для проведення експертизи, зокрема, тих зразків, приналежність яких до об'єкта, що ідентифікується, є безсумнівною.

Чітка та зрозуміла регламентація кожної процесуальної дії надає можливість користувачу закону правильно його розуміти та відповідним чином застосовувати. Навпаки, розмитість, неконкретність положень норми закону створює можливість її трактування усіма учасниками кримінального провадження на свій розсуд, з урахуванням власних інтересів. Саме така проблема виникає під час дактилоскопіювання живих осіб.

Як свідчить практика, у працівників органів досудового розслідування виникають питання стосовно порядку їх дактилоскопіювання, в тому числі примусового; правомірності дій суб'єкта, котрий це буде виконувати, зокрема, меж, вихід за які можуть вважати спричиненням особі тілесних ушкоджень тощо.

У статті 245 Кримінального процесуального кодексу регламентований порядок отримання зразків для призначення та проведення експертизи. У разі необхідності отримання зразків для проведення експертизи вони відбираються стороною кримінального провадження, яка звернулася за проведенням експертизи або за клопотанням якої експертиза призначена слідчим суддею. У випадку, якщо проведення експертизи доручено судом, відібрання зразків для її

проведення здійснюється судом або за його дорученням із залученням спеціаліста.

Але, як свідчать результати анкетування практичних співробітників Національної поліції, майже по кожному правопорушенню виникає необхідність перевірити особу за обліками.

Так ст. 26 ЗУ «Про Національну поліцію» передбачено формування інформаційних ресурсів поліцією. А саме, поліція наповнює та підтримує в актуальному стані бази (банки) даних, що входять до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України, стосовно осіб, затриманих за підозрою у вчиненні правопорушень (адміністративне затримання, затримання згідно з дорученнями органів правопорядку, затримання осіб органами досудового розслідування, адміністративний арешт, домашній арешт).

Під час наповнення баз (банків) даних поліція забезпечує збирання, накопичення мультимедійної інформації (фото, відео-, звукозапис) та біометричних даних (дактилокартки, зразки ДНК).

Але ж, відомчі нормативні акти МВС України, норми яких містять пояснення щодо сутності, принципів, завдань дактилоскопічної реєстрації, регламентують діяльність суб'єктів дактилоскопічної реєстрації та визначають об'єкти реєстрації містять значно ширший перелік осіб, що підлягають дактилоскопічній реєстрації, ніж вказані категорії осіб, передбачені Законом України «Про Національну поліцію».

Відповідно до наказу "Про затвердження Інструкції про порядок функціонування дактилоскопічного обліку експертної служби МВС України" від 11.09.2001 № 785 працівники ОВС проводять дактилоскопіювання осіб, які:

- затримані за підозрою у вчиненні злочину;
- взяті під варту;
- звинувачуються у вчиненні злочину;
- піддані адміністративному арешту.

Наказ "Про затвердження Інструкції про порядок формування, ведення та використання оперативно-довідкового і дактилоскопічного обліків в органах внутрішніх справ і органах (установах) кримінально-виправної системи України" від 23.08.2002 № 823/188 надає перелік об'єктів оперативно-довідкового і дактилоскопічного обліку. Це особи, які на території України обвинувачуються у вчиненні злочинів або засуджені, розшуковуються, затримані за підозрою в занятті бродяжництвом, а також громадяни України, що вчинили злочини за її межами і відомості про яких надійшли офіційними каналами згідно з міжнародними договорами у сфері обміну інформацією, які набрали чинності в установленому порядку.

Облік здійснюється шляхом ведення алфавітних оперативно-довідкових картотек (далі - ОДК) і дактилоскопічних картотек (далі -

ДК), у тому числі з використанням автоматизованих банків даних та автоматизованих дактилоскопічних і інформаційних систем.

В ДІТ при МВС централізованому обліку підлягають:

а) засуджені до довічного позбавлення волі (у тому числі й ті, що раніше були засуджені до виняткової міри покарання - смертної кари), до позбавлення волі на певний строк, до тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, до обмеження волі та арешту незалежно від складу злочину, виду та строку покарання (пункти 8-12 статті 51 КК України) (2341-14),

б) іноземці - засуджені або ті, що знаходяться під слідством, незалежно від складу злочину і виду покарання;

в) громадяни України, засуджені судами інших держав до позбавлення волі;

г) засуджені до виправних робіт або звільнені від відбування покарання з випробуванням, відносно яких судом винесено ухвалу про направлення їх в місця позбавлення волі для подальшого відбування покарання;

г) особи, оголошені в розшук;

д) особи, затримані за підозрою в занятті бродяжництвом;

е) особи, що вчинили злочини і направлені за рішенням суду до психіатричних лікарень для примусового лікування;

є) особи, що проходять за архівними кримінальними справами, які зберігаються в архівах МВС України, Служби безпеки України (далі - СБУ) і Центрального державного архіву громадських об'єднань України (далі - ЦДАГО).

В УОІ-ВОІ регіональному (місцевому) обліку підлягають:

а) особи, перелічені в п. 2.2 Інструкції;

б) засуджені особи або особи, яким пред'явлено звинувачення, незалежно від складу злочину чи обраного запобіжного заходу;

в) особи, кримінальні справи щодо яких припинені відповідно до статей 22, 44-49, 97 КК України (2341-14);

г) особи, відносно яких матеріали протокольної форми направлені до суду відповідно до статті 426 КПК України (1003-05);

г) засуджені в інших областях до позбавлення волі, що прибули для відбування покарання або проживання в дану область;

д) громадяни України, засуджені судами інших держав, незалежно від складу злочину і виду покарання;

е) особи, які проходять за архівними кримінальними справами, що зберігаються в архівах ГУМВС, УМВС, управлінь СБУ і територіальних підрозділів ЦДАГО України.

Підстави для поставлення на облік осіб, які засуджені або притягаються до кримінальної відповідальності, оголошені в розшук, затримані за підозрою в занятті бродяжництвом:

а) постанова про притягнення як обвинувачуваного;

- б) вирок суду;
- в) санкціоновані прокурором протоколи, складені відповідно до статті 426 КПК України (2341-14);
- г) постанова про заведення оперативно-розшукової справи;
- г) постанова про затримання особи, яка підозрюється в занятті бродяжництвом.

Отже, проаналізувавши законодавчу базу щодо дактилоскопіювання живих осіб ми встановили що підстави у відомчих актах дещо відрізняються від вказаних в ЗУ Про Національну поліцію та Кримінальному процесуальному кодексі. Для того, щоб нейтралізувати ці неточності пропонуємо прийняти окремий закон про дактилоскопіювання живих осіб та трупів тим самим уникнути виявлені розбіжності.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про національну поліцію» – 02.07.2015 № 580-VIII. Закон України «Про Національну поліцію» [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України». – Х. Одісей, 2012. – 360 с.
3. Наказ "Про затвердження Інструкції про порядок формування, ведення та використання оперативно-довідкового і дактилоскопічного обліків в органах внутрішніх справ і органах (установах) кримінально-виправної системи України" від 23.08.2002 № 823/188.
4. Наказ "Про затвердження Інструкції про порядок функціонування дактилоскопічного обліку експертної служби МВС України" від 11.09.2001 № 785

Вакулик Ольга Олексіївна
доцент кафедри криміналістики
та судової медицини Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних наук
Несевра Дар'я Тарасівна
слухач ННІ № 4 Національної
академії внутрішніх справ

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ВИВЧЕННЯ ОСОБИ ШАХРАЯ З ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ЯК ЕЛЕМЕНТА КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Актуальність теми зумовлена тим, що в умовах тяжіння нашої держави до Європейської спільноти науковці постійно знаходяться у